

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátu složeném z předsedy Mgr. Víta Bičáka a soudců Mgr. Michaela Nipperta a JUDr. Pavla Simona v právní věci žalobce **R** ■■■■■ **J** ■■■■■ narozeného dne ■■■■■ bytem v ■■■■■ zastoupeného JUDr. Tomášem Sokolem, advokátem se sídlem v Praze 2, Sokolská 60, proti žalované **České republice - Ministerstvu spravedlnosti**, se sídlem se sídlem v Praze 2, Vyšehradská 424/16, o zaplacení 1 507 663,43 Kč, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 2 pod sp. zn. 15 C 119/2018, o dovolání žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 26. 9. 2019, č. j. 20 Co 209/2019-200, t a k t o:

I. Dovolání, které směřovalo proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 26. 9. 2019, č. j. 20 Co 209/2019-200, v rozsahu výroku I, kterým byl potvrzen zamítavý výrok o věci samé co do částky 152 580 Kč rozsudku soudu prvního stupně, **se odmítá.**

II. Rozsudek Městského soudu v Praze 26. 9. 2019, č. j. 20 Co 209/2019-200, se ve výroku I v rozsahu, ve kterém byl potvrzen zamítavý výrok o věci samé rozsudku soudu prvního stupně co do částky 1 080 000 Kč a ve výroku III o nákladech řízení před soudy obou stupňů a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 30. 1. 2019, č. j. 15 C 119/2018-159, v zamítavém výroku o věci samé co do částky 1 080 000 Kč a v závislém výroku o nákladech řízení **se zrušují** a věc se v tomto rozsahu **vrací** Obvodnímu soudu pro Prahu 2 k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Dosavadní průběh řízení

1. Žalobce se podle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), dále také „OdpŠk“, po žalované domáhá odškodnění v souvislosti s trestním řízením vedeným u Krajského soudu v Plzni pod sp. zn. [REDAKCE] a to nemajetkové újmy ve výši 1 130 000 Kč z důvodu nezákonného trestního stíhání pro trestný čin přijetí úplatku, kdy byl zproštěn obžaloby, a ve výši 152 580 Kč z důvodu nepřiměřené délky trestního řízení, které trvalo 4 roky a 9 dní. Dále se žalobce domáhal náhrady škody spočívající v nákladech na obhajobu a cestovného ve výši 224 883,46 Kč, přičemž ohledně částky 218 992 Kč (213 796,40 Kč a 5 395,60 Kč) vzal žalobu po částečné úhradě ze strany žalované zpět a předmětem řízení tak zůstal požadavek na náhradu cestovného ve výši 5 891,46 Kč. Žalovaná v rámci předběžného projednání uznala žalobcův nárok na finanční zadostiučinění za nemajetkovou újmu z titulu nezákonného rozhodnutí ve výši 50 000 Kč.

2. Obvodní soud pro Prahu 2 (dále jen „soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 30. 1. 2019, č. j. [REDAKCE] zastavil řízení ohledně částek 213 796,40 Kč a 5 395,60 Kč (výrok I), uložil žalované povinnost zaplatit žalobci částky 5 891,46 Kč (výrok II), zamítl žalobu ohledně částek 1 130 000 Kč a 152 580 Kč (výrok III) a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (výrok IV).

3. Soud prvního stupně po provedení dokazování dospěl k následujícím skutkovým zjištěním. Trestní řízení bylo vůči žalobci vedeno u Krajského soudu v Plzni pod sp. zn. [REDAKCE] přičemž započalo dne 26. 9. 2013, a to usnesením o zahájení trestního stíhání pro trestný čin přijetí úplatku podle § 331 odst. 1, 2 a odst. 4 písm. a) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Dne 3. 7. 2014 byla Krajským státním zastupitelstvím v Plzni podána obžaloba, přičemž vedle žalobce byly obžalovány další tři osoby. Dne 9. 2. 2015 byl vyhlášen odsuzující rozsudek, který k odvolání obžalovaných Vrchní soud v Praze dne 17. 9. 2015 zrušil a věc vrátil Krajskému soudu v Plzni stupně k dalšímu řízení. Rozsudkem ze dne 8. 6. 2017, který nabyl právní moci dne 5. 10. 2017, byl žalobce obžaloby zproštěn. V průběhu trestního stíhání žalobce pracoval ve funkci vedoucího bytové organizace [REDAKCE] kde se všichni znají, a byl trestně stíhán spolu se starostou obce. Žalobce byl v zaměstnání zamlklý a měl obavy o zaměstnání, avšak ze své funkce nebyl odvolán a zaměstnání vykonával i po dobu trestního stíhání bez jakéhokoli omezení. Trestní řízení bylo rozsáhle medializováno ve sdělovacích prostředcích bez ohledu na presumpci nevinu, dotklo se celé žalobcovy rodiny, zejména žalobce, který byl veselým a společenským člověkem, po zahájení trestního stíhání však začal být mlčenlivý a vyhýbal se společnost, měl obavy ze ztráty zaměstnání a z možného finančního strádání celé rodiny. Trestní stíhání mělo negativní vliv na žalobcův zdravotní stav, když v důsledku stresu trpěl onemocněním kůže a nespavostí.

4. Pokud se týká právního posouzení věci, soud prvního stupně s odkazem na ustanovení § 1, § 5 písm. a), b), § 7, § 8, § 13 odst. 1 a § 31a OdpŠk uzavřel, že ve věci bylo vydáno nezákonné rozhodnutí (usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 26. 9. 2013, sp. zn. [REDAKCE] o zahájení trestního stíhání) a že je tedy dán odpovědností

titulu pro náhradu škody žalobci spočívající v nákladech na obhajobu, které již však byly vypořádány, a nákladech cestovního, jejichž náhradu žalobci přiznal v požadované výši 5 891,46 Kč. Ohledně zadostiučinění za žalobcovu nemajetkovou újmu soud prvního stupně přihlédl ke skutečnosti, že žalovanou mu z tohoto titulu byla zaplácena částka 50 000 Kč, jejíž výši shledal přiměřenou satisfakcí s přihlédnutím k zásahu do žalobcovy osobnostní a rodinné sféry, medializaci trestního řízení a žalobcovy obavy z vysokého trestu, k čemuž odkázal rozsudek na Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 2813/2011. Požadavek na náhradu nemajetkové újmy z titulu nepřiměřené délky řízení soud prvního stupně neshledal opodstatněným, neboť uzavřel, že řízení, které trvalo celkem 4 roky a 9 dní, nebylo nepřiměřeně dlouhé, a to z důvodu, že probíhalo na několika stupních soudní soustavy a jednalo se o velmi složité řízení čtyř spoluobviněných.

5. K odvolání žalobce Městský soud v Praze (dále jen „odvolací soud“) v záhlaví označeným rozsudkem rozsudek soudu prvního stupně v zamítavém výroku o věci samé ohledně částky 1 232 580 Kč potvrdil (výrok I), v zamítavém výroku o věci samé jej změnil tak, že uložil žalované, aby žalobci zaplatila částku 50 000 Kč (výrok II), a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů (výrok III).

6. Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, aniž by sám doplnil dokazování, přičemž s poukazem na judikaturu Nejvyššího soudu (rozsudek ze dne 23. 2. 1990, sp. zn. 1 Cz 6/90, rozsudek ze dne 26. 8. 2009, sp. zn. 31 Cdo 3489/2007, rozsudek ze dne 13. 6. 2012, sp. zn. 31 Cdo 2805/2011, rozsudek ze dne 22. 10. 2009, sp. zn. 25 Cdo 4768/2007, rozsudek ze dne 21. 8. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2256/2011, a rozsudek ze dne 27. 6. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2813/2011), jakož i judikaturu Ústavního soudu (nález ze dne 17. 6. 2008, sp. zn. II. ÚS 590/08, usnesení ze dne 16. 2. 2006, sp. zn. I. ÚS 554/05) vzal za relevantní, že v daném případě byl žalobce stíhán pro zvláště závažný zločin přijetí úplatku podle § 331 odst. 1, 2 a 4 trestního zákoníku a hrozil mu trest odnětí svobody v sazbě od 5 do 12 let. Hrozbu trestu odnětí svobody však odvolací soud s ohledem na žalobcovu bezúhonnost posoudil jen jako teoretickou, což dovodil z původního odsuzujícího rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 9. 2. 2015, č. j. [REDAKCE] kterým byl žalobce odsouzen za použití mimořádného snížení trestní sazby § 58 odst. 1 trestního zákoníku na tři roky s pětiletým podmíněným odkladem. Odvolací soud dále uzavřel, že trestní řízení v trvání od 26. 9. 2013 do 5. 10. 2017, tedy po dobu 4 let a 9 dní, odpovídalo jeho skutkové náročnosti a že se tak jednalo o délku přiměřenou. Vzal dále v úvahu následky způsobené nezákonným trestním stíháním žalobci v jeho osobnostní sféře, jež byly převážně v rovině osobního prožitku obavy z odsouzení, ztráty zaměstnání a společenské prestiže, který se přenášel i na jeho manželku a děti. Přihlédl rovněž k tomu, že žalobce nebyl v důsledku trestního stíhání omezen na osobní svobodě, nedošlo k narušení jeho manželství a trestní stíhání nemělo ani žádný dopad na jeho pracovní uplatnění. Podle odvolacího soudu v důsledku trestního stíhání zjevně nejvíce utrpěla žalobcova pověst v místě jeho bydliště a zaměstnání, neboť se jedná o malou obec, kde dané trestní stíhání vešlo i vlivem medializace v lokálních i celorepublikových sdělovacích prostředcích ve všeobecnou známost. Odvolací soud tedy uzavřel, že obtížně reparable společenská dehonestace dosud bezúhonného žalobce je závažným následkem jeho trestního stíhání, který spolu se závažností trestného činu, z něhož byl obviněn, opodstatňuje peněžní zadostiučinění ve výši 100 000 Kč. V této souvislosti odvolací soud uvedl, že jím stanovená výše odškodnění nemajetkové újmy za nezákonné žalobcovo trestní stíhání je v relaci s výší zadostiučinění poskytovanou v jiných

obdobných případech trestního stíhání, kdy byl poškozený stíhán na svobodě a nejzávažnějších následkem tohoto stíhání byla především jeho společenská dehonestace. K tomu odkázal na rozhodnutí Městského soudu v Praze sp. zn. [REDAKCE] sp. zn. [REDAKCE] a sp. zn. [REDAKCE]

7. Shodně se soudem prvního stupně odvolací soud neshledal opodstatněným žalobcův nárok na zadostiučinění za nepřiměřenou délku trestního řízení. K tomu doplnil, že k porušení práva na přiměřenou délku soudního řízení ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, a tím i k nesprávnému úřednímu postupu ve smyslu § 13 odst. 1 věta druhá a třetí OdpŠk nedochází tehdy, není-li věc projednána v ideální době, ve které by projednána být mohla, ale teprve tehdy, není-li projednána v době odpovídající její složitosti a významu předmětu řízení pro poškozeného, přičemž důvody, proč k tomu došlo, spočívají v postupu orgánu veřejné moci, a to buď zcela nebo v míře významně převažující podíl poškozeného na celkové délce projednávání věci. V této souvislosti odvolací soud odkázal na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 4. 2013, sp. zn. 30 Cdo 2098/2012, a na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 8. 2012, sp. zn. 28 Cdo 3727/2011. Dále uvedl, že nepřiměřeně dlouhým řízením je jen takové řízení, k jehož délce přispělo nezanedbatelným způsobem nedodržování procesních pravidel ze strany orgánů veřejné moci (např. neodůvodněnou nečinností) ve smyslu nesprávného úředního postupu podle § 13 odst. 1 OdpŠk, přičemž z obsahu spisu Krajského soudu v Plzni sp. zn. [REDAKCE] se nepodává žádná okolnost, z níž by bylo možné dovodit nesprávný úřední postup některého z orgánů činných v trestním řízení a jeho celková délka byla přiměřená složitosti věci. K tomu dodal, že okolnost, že žalobce byl po dobu trvání trestního řízení vystaven jeho následkům, byla zohledněna v rámci zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou mu samotným trestním stíháním.

II. Dovolání a vyjádření k němu

8. Rozsudek odvolacího soudu napadl žalobce (dále také „dovolatel“) včasným dovoláním, a to jen v rozsahu potvrzujícího (zamítavého) výroku ve věci samé. Přípustnost dovolání spatřuje v tom, že napadený rozsudek závisí na vyřešení otázky hmotného práva, zda bez srovnání požadavku na poskytnutí zadostiučinění s jinými případy je možno učinit závěr, jaká částka je přiměřeným zadostiučiněním pro dovolatele, při jejímž řešení se odvolací soud odchytil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu vyjádřené v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 16. 9. 2015, sp. zn. 30 Cdo 1747/2014, a v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2813/2011.

9. Žalobce dále vytkl odvolacímu soudu nedostačující a nepřesvědčivé odůvodnění napadeného rozsudku, respektive jeho nepřezkoumatelnost. Podle jeho názoru je v rozporu s výše judikaturou odvolacího a Ústavního soudu (poukázal na nález Ústavního soudu ze dne 13. 3. 2018, sp. zn. II. ÚS 2175/16) pouhé uvedení spisových značek několika případů, z nichž odvolací soud vycházel. K tomu podotkl, že nemá přístup k většině rozhodnutí okresních a krajských soudů, kterými jsou předmětná práva projednávána. Dále namítl, že odvolací soud dostatečně nezohlednil kritéria formulovaná v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2813/2011, pro určení výše nemajetkové újmy, a že částka přiznaného zadostiučinění je nepřiměřeně nízká, přestože odvolací soud správně posoudil většinu dílčích zásahů do jeho osobnostní sféry. Namítl rovněž, že odvolací soud dostatečně nehodnotil a nepřihlédl k újmě způsobené medializací, kdy trestní řízení bylo rozsáhlé

medializováno, včetně článků na Wikipedii, a byla jednoznačně porušena zásada presumpce nevinoty s tím, že mnohá média otiskla i autentické záběry přímo ze soudní síně. V této souvislosti poukázal na to, že žil a dosud žije v malém městě, kde se většina obyvatel navzájem zná. Podle žalobce pak není zcela na místě tvrdit, že stát nenese vinu na tom, že jeho trestní stíhání vešlo v obecnou známost, a to jak v regionálním, tak celorepublikovém měřítku. Vyjádřil také názor, že odvolací soud nedostatečně přihlédl k celkové újmě způsobené v osobnostní sféře a nepřihlédl k povaze trestní věci, kdy byl ohrožen trestní sazbou odnětí svobody až na 12 let, přičemž hrozba takto vysokého trestu odnětí svobody úměrně zvyšuje intenzitu, s jakou on a jeho blízcí vnímali trestní řízení. V této souvislosti poukázal na to, že v případě vydání následného zprošťujícího rozsudku vycházejí soudy pro výpočet přiměřeného zadostiučinění ze základní částky 15 000 Kč za každý rok hrozícího trestu odnětí svobody a že by mu tak měla být přiznána částka 180 000 Kč. Zdůraznil dále, že trestní řízení trvalo celkem více než čtyři roky a s poukazem na ustálenou judikaturu soudů v České republice včetně judikatury Ústavního soudu a Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“) namítl, že se jeví jako přiměřený nárok peněžitého zadostiučinění částka odpovídající 6 000 EUR, tedy částka v přepočtu kurzu ke dni podání žaloby 152 580 Kč. V tomto ohledu dodal, že byl dlouhou dobu sledován a odposloucháván, avšak s nulovým zjištěním, přičemž navzdory absenci jakýchkoliv pádných důkazů byl převezen na služebnu Policie ČR v [REDAKCE] kde byl celý den vyslýchán a po celou dobu jeho výslechu mu bylo orgány činnými v trestním řízení opakovaně tvrzeno, že „příštích 12 let stráví v kriminále“. Po tomto více než nepříjemném zážitku se ocitl ve velmi špatném psychickém stavu, jeho obtíže se projevovaly [REDAKCE] přičemž období trestního stíhání velmi těžce nesla i jeho manželka, neboť ji psychicky stravovala představa výkonu trestu odnětí svobody v délce 12 let. Manželství dovolatele trvá již více než 25 let jsou s manželkou na sobě velmi citově závislí. Podle žalobceva názoru přiznaná výše zadostiučinění je v rozporu s obecně sdílenou představou spravedlnosti. V této souvislosti nesouhlasil se závěrem, že délka trestního stíhání v trvání 4 let a 9 dnů byla přiměřená. Podle žalobce na délku řízení v případech, kdy bylo vedeno na základě nezákonného rozhodnutí, které bylo ukončeno zproštěním obžaloby, je třeba nahlížet především optikou osoby, která byla nezákonným trestním stíháním dotčena. K tomu uvedl, že se jednalo o více než čtyři roky života, kdy on a jeho rodina žili v nejistotě, stresu a byli zcela bez důvodu vystaveni posměchu a dehonestujícím výroků na jejich adresu stran obyvatel [REDAKCE]. Skutečnost, že někteří svědci bojkotovali trestní řízení, a proto docházelo k určitým prodlevám, nelze dle jeho názoru přičítat k jeho tíži a nezohlednit tak délku nezákonného trestního řízení ve výši zadostiučinění.

10. Dovolatel navrhl, aby dovolací soud napadené rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

11. Žalovaná se k dovolání nevyjádřila.

III. Přípustnost dovolání

12. Se zřetelem k době vydání napadeného rozhodnutí odvolacího soudu se uplatní pro dovolací řízení - v souladu s čl. IV, XII zákona č. 287/2018 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony - zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 2. 2019 (dále jen „o. s. ř.“).

13. Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, jež byla řádně zastoupena podle § 241 odst. 1 o. s. ř. Dovolací soud se proto zabýval přípustností dovolání.
14. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže to zákon připouští.
15. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.
16. Podle § 241a odst. 2 o. s. ř. v dovolání musí být vedle obecných náležitostí (§ 42 odst. 4) uvedeno, proti kterému rozhodnutí směřuje, v jakém rozsahu se rozhodnutí napadá, vymezení důvodu dovolání, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání (§ 237 až § 238a) a čeho se dovolatel domáhá (dovolací návrh).
17. Požadavek, aby dovolatel v dovolání uvedl, v čem spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání, je podle § 241a odst. 2 o. s. ř. obligatorní náležitostí dovolání. Může-li být dovolání přípustné jen podle ustanovení § 237 o. s. ř., je dovolatel povinen v dovolání vymežit, které z tam uvedených hledisek považuje za splněné, přičemž k projednání dovolání nepostačuje pouhá citace textu § 237 o. s. ř. nebo jeho části.
18. Nejvyšší soud ve svých rozhodnutích opakovaně uvedl, že k projednání dovolání je nezbytné, aby z něj bylo zřejmé, od jaké (konkrétní) ustálené rozhodovací praxe se v rozhodnutí odvolací soud odchýlil, která konkrétní otázka hmotného či procesního práva má být dovolacím soudem jako nová vyřešena nebo je rozhodována rozdílně, případně od kterého (svého dříve přijatého) řešení se dovolací soud má odchýlit (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 7. 2013, sp. zn. 25 Cdo 1559/2013, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2488/2013).
19. Pokud se týká žalobcova dovolání proti výroku I napadeného rozsudku odvolacího soudu v rozsahu, kterým byl potvrzen zamítavý výrok o věci samé co do částky 152 580 Kč rozsudku soudu prvního stupně, tedy co do zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou nepřiměřenou délkou řízení, žalobce neuvádí, v čem spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání a v tomto ohledu nevynechává ani žádnou dovolací otázku. Pouhá kritika právního posouzení odvolacího soudu ani citace (části) textu ustanovení § 237 o. s. ř. nepostačují [(srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 1. 2015, sp. zn. 30 Cdo 3023/2014, a ze dne 29. 8. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2488/2013 (rozhodnutí Nejvyššího soudu jsou dostupná na <http://www.nsoud.cz>), proti němuž podaná ústavní stížnost byla odmítnuta usnesením Ústavního soudu ze dne 21. 1. 2014, sp. zn. I. ÚS 3524/13, též usnesení Ústavního soudu ze dne 12. 2. 2015, sp. zn. II. ÚS 2716/13, či usnesení Ústavního soudu ze dne 26. 6. 2014, sp. zn. III. ÚS 1675/14, a stanovisku pléna Ústavního soudu ze dne 28. 11. 2017, sp. zn. Pl. ÚS-st. 45/16 (rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na <http://www.nalus.usoud.cz>)]. Nepostačuje ani odkaz na rozhodnutí Ústavního soudu nebo Evropského soudu pro lidská práva, od jejichž řešení se má řešení přijaté odvolacím soudem odchylovat, nebo tvrzení, že odvolací soud postupoval v rozporu s judikaturou soudu dovolacího, aniž by žalobce blíže specifikoval, kterou konkrétní judikaturu dovolacího soudu má na mysli. Dovolání tak v části obsahující námitky ohledně zadostiučinění za nepřiměřeně dlouhé trestní řízení trpí vadami, pro něž nelze v dovolacím řízení pokračovat.

20. V rozsahu potvrzení zamítnuté žaloby co do částky 1 080 000 Kč jako přiměřeného zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou nezákonným rozhodnutím, žalobcovy námitky, že odvolací soud dostatečně nepřihlédl k celkové újmě způsobené v osobnostní sféře a nepřihlédl k povaze trestní věci, kdy byl ohrožen trestní sazbou odnětí svobody až na 12 let, přípustnost dovolání založit nemohou, neboť odvolací soud se těmito kritérii zabýval. Odvolací soud totiž uzavřel, že následky způsobené nezákonným trestním stíháním žalobci v jeho osobnostní sféře spočívaly převážně v rovině osobního prožitku obavy z odsouzení, ztráty zaměstnání a společenské prestiže, který se přenášel i na jeho manželku a děti, přičemž žalobce nebyl v důsledku trestního stíhání omezen na osobní svobodě, nedošlo k narušení jeho manželství a trestní stíhání nemělo ani žádný dopad na jeho pracovní uplatnění. Současně odvolací soud posoudil hrozbu trestu odnětí svobody se sazbou od 5 do 12 let s ohledem na žalobcovu bezúhonnost jen jako teoretickou, když vzal v úvahu, že žalobce byl stíhán pro zvlášť závažný zločin přijetí úplatku podle § 331 odst. 1, 2 a 4 trestního zákoníku a původně byl odsouzen rozsudkem Krajského soudu v Plzni ze dne 9. 2. 2015, č. j. [REDAKCE] za použití mimořádného snížení trestní sazby § 58 odst. 1 trestního zákoníku na tři roky s pětiletým podmíněným odkladem. V tomto ohledu se tak odvolací soud neodchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2813/2011).

21. Ani při řešení otázky medializace případu (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 7. 2012, sp. zn. 30 Cdo 4280/2011) se odvolací soud neodchýlil od ustálené rozhodovací praxe soudu dovolacího, když uzavřel, že „v důsledku trestního stíhání zjevně nejvíce utrpěla žalobcova pověst v místě jeho bydliště a zaměstnání, neboť se jedná o malou obec, kde dané trestní stíhání vešlo i vlivem medializace v lokálních i celorepublikových sdělovacích prostředcích ve všeobecnou známost“. V této souvislosti je třeba dodat, že není-li dán excesivní způsob jednání orgánů činných v trestním řízení, které mohou mít za následek větší úkor později obžaloby zproštěné osoby, jako např. nevybíravé či urážlivé chování příslušníků vyšetřovacího policejního (popř. i soudního) orgánu ve vztahu k obviněné (obžalované) osobě, či případné mediální vyjadřování orgánů činných v trestním řízení, kteréžto způsobem umocňujícím újmu obviněného (obžalovaného) komentují jeho domnělou trestnou činnost (např. rozsah či způsob provedení), či dokonce způsobem, který výslovně či nepřímou vede k porušení presumpce nevin, a medializace případu je tak prostým důsledkem zásady veřejnosti trestního řízení a obecných veřejných poměrů případu, nelze přičítat státu k tíži, že princip presumpce nevin byl narušen sdělovacími prostředky, či dokonce že jimi byl narušen ve značné míře. Zde totiž dochází k přetržení příčinné souvislosti mezi vedením trestního stíhání a skutečností, která újmu zakládá či zvyšuje. Lze k tomu poznamenat, že neodpovídající vyjadřování sdělovacích prostředků k probíhajícímu trestnímu stíhání může mít podle ESLP i negativní dopad do práva na spravedlivý proces (čl. 6 odst. 1 Úmluvy). ESLP k tomu uvedl, že „novináři na to musejí pamatovat, když píšou články o probíhajících soudních řízeních, neboť mimo hranice přípustného komentáře se mohou ocitnout výroky, u kterých by hrozilo, že – ať už úmyslně či nikoliv – sníží šance dotyčné osoby, že se bude těšit spravedlivému procesu, nebo podryje důvěru veřejnosti v roli, kterou soudy zastávají při výkonu trestní spravedlnosti“ (rozsudek senátu první sekce ESLP ze dne 5. 12. 2002, ve věci C. proti Itálii, stížnost č. 34896/97, § 101). Vždy je však třeba dbát, aby zároveň nedošlo k omezení práva na svobodu projevu. Tak tomu bylo i v daném případě, kdy ze zjištění soudů obou stupňů shora popsany excesivní způsob jednání orgánů v trestním řízení nevyplýval. Z tohoto důvodu ani tato otázka přípustnosti dovolání podle § 237 o. s. ř. založit nemůže.

22. Dovolání je však podle § 237 o. s. ř. přípustné pro posouzení požadavků na stanovení výše náhrady nemajetkové újmy z titulu nezákonného rozhodnutí (zahájení a vedení trestního stíhání), a to ohledně srovnání s podstatnými znaky obdobných případů, neboť jejich posouzení v napadeném rozhodnutí je v rozporu s ustálenou rozhodovací praxí dovolacího soudu.

IV. Důvodnost dovolání

23. Dovolání je důvodné.

24. Podle § 31a OdpŠk bez ohledu na to, zda byla nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem způsobena škoda, poskytuje se podle tohoto zákona též přiměřené zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu (odst. 1). Zadostiučinění se poskytne v penězích, jestliže nemajetkovou újmu nebylo možno nahradit jinak a samotné konstatování porušení práva by se nejevilo jako dostačující. Při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění se přihlédne k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k nemajetkové újmě došlo (odst. 2). V případech, kdy nemajetková újma vznikla nesprávným úředním postupem podle § 13 odst. 1 věty druhé a třetí nebo § 22 odst. 1 věty druhé a třetí, přihlédne se při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění rovněž ke konkrétním okolnostem případu, zejména k a) celkové délce řízení, b) složitosti řízení, c) jednání poškozeného, kterým přispěl k průtahům v řízení, a k tomu, zda využil dostupných prostředků způsobilých odstranit průtahy v řízení, d) postupu orgánů veřejné moci během řízení a e) významu předmětu řízení pro poškozeného (odst. 3).

25. V rozsudku ze dne 27. 6. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2813/2011, uveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod číslem 122/2012, Nejvyšší soud konstatoval, že zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou trestním stíháním, které neskončilo pravomocným odsuzujícím rozsudkem, se poskytuje podle § 31a odst. 2 OdpŠk, jenž je normou s relativně neurčitou hypotézou, která není stanovena přímo právním předpisem, a jenž tak přenechává soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností. Soudy při stanovení formy či výše zadostiučinění vychází především z povahy trestní věci, též z délky trestního stíhání, a především dopadů trestního stíhání do osobnostní sféry poškozené osoby. Forma a případná výše zadostiučinění nesmí být v rozporu s obecně sdílenou představou spravedlnosti, tj. její přiznání je nad rámec konstatování porušení práva namísto pouze tehdy, jestliže by se z hlediska obecné slušnosti poškozenému satisfakce skutečně mělo dostat.

26. Na svůj výše citovaný rozsudek Nejvyšší soud navázal v rozsudku ze dne 16. 9. 2015, sp. zn. 30 Cdo 1747/2014, uveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod číslem 67/2016, v němž doplnil, že „výše zadostiučinění přiznaného podle § 31a odst. 2 OdpŠk na náhradu nemajetkové újmy způsobené trestním stíháním, které skončilo zproštěním obžaloby nebo zastavením, musí odpovídat výši zadostiučinění přiznaného v případech, které se s projednávanou věcí v podstatných znacích shodují; významnější odchylka je možná jen tehdy, bude-li soudem řádně a přesvědčivě zdůvodněna. Nelze-li nalézt takový případ, který by se v podstatných znacích shodoval s projednávanou věcí, je třeba provést srovnání s jinými případy náhrad nemajetkové újmy (např. z titulu odpovědnosti státu za nezákonné omezení osobní svobody, nepřiměřenou délku řízení, náhrady nemajetkové újmy na zdraví ve formě bolestného nebo ztížení společenského uplatnění, újmy na osobnostních právech v rámci ochrany osobnosti, újmy z titulu porušení zákazu diskriminace podle obecné úpravy

i v pracovněprávních vztazích, apod.). Soud přitom neopomene uvést podstatné společné a rozdílné znaky a v odůvodnění svého rozhodnutí vysvětlit, jakým způsobem se tyto společné a rozdílné znaky promítly do výše stanoveného zadostiučinění, tj. z jakého důvodu je přiznané zadostiučinění přiměřené ve srovnání s jiným zadostiučiněním přiznaným z jiného právního důvodu“. Jestliže nebude možné postupovat ani podle jiného případu náhrady nemajetkové újmy, je třeba stanovit přiměřené zadostiučinění v takové výši, která bude odpovídat ekonomické realitě České republiky a tomu, co by obecně bylo vnímáno jako spravedlivé (např. s ohledem na cenovou úroveň nebo výši průměrné mzdy).

27. Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 27. 6. 2017, sp. zn. 30 Cdo 577/2017, vyjádřil názor, že „[S]rovnání je pak třeba provést s jinými případy nemajetkové újmy vzniklé v důsledku porušení stejných práv, a není-li jich, pak i v důsledku porušení jiných práv, bude-li zřejmé, že případy vykazují pro rozhodnutí soudu významné množství jednotících prvků. Přitom je samozřejmě primárně na žalobci, aby uplatnil taková tvrzení umožňující soudu učinit srovnání vedoucí k závěru, že žalobcem požadované zadostiučinění je přiměřené, tedy (mimo jiné) též odpovídající zadostiučiněním poskytnutým v jiných případech. Ovšem nepochybně je též v zájmu žalované, aby obdobně soudu předestřela srovnání s případy svědčícími naopak její námitce, že je požadováno zadostiučinění v nepřiměřené výši (jak bylo dále v naposledy citovaném rozsudku Nejvyššího soudu uzavřeno). Není pak jisté vyloučeno a naopak je vhodné, aby soud provedl srovnání také s jinými obdobnými případy, které jsou mu známy z jeho činnosti a s nimiž účastníky řízení před vydáním rozhodnutí seznámí.“

28. Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 10. 9. 2019, sp. zn. 30 Cdo 1198/2018, vyšel ze základního principu, že řízení o nároku podle zákona č. 82/1998 Sb. je řízením sporným a že tedy klade v první řadě nároky na účastníky řízení, aby legitimnost svého procesního postupu vysvětlili, tudíž je v zájmu samotného účastníka, aby své úkony doprovodil odkazem na rozhodnutí v obdobných věcech. Nelze však s deficitem takového poukazu spojovat procesní důsledek nesplnění procesní povinnosti, či dokonce neunesení břemene tvrzení, neboť stále platí zásada, že soud zná právo a jeho výklad (judikaturu), přičemž takové znalosti podřazuje vytýčení rozhodných skutečností a dbá na to, aby v řízení aktivní účastník pro nezalost práva neutrpěl újmu (§ 5 a 6 o. s. ř.). Řízení o nároku podle zákona č. 82/1998 Sb. je jedno z typových řízení, kde v úvahu připadá možnost smírného řešení podle § 99 o. s. ř., přičemž o takové řešení by měl soud usilovat. Podle citovaného ustanovení soud (mimo jiné) s účastníky věc probere, upozorní na právní úpravu a na stanoviska Nejvyššího soudu a rozhodnutí zveřejněná ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek. Zde je prostor pro seznámení účastníků i s rozhodovací praxí soudu v obdobných věcech.

29. V podmínkách projednávané věci se odvolací soud odchýlil od shora citované judikatury dovolacího soudu, pokud ve svém rozsudku sice uvedl, že jím přiznaná výše zadostiučinění je v relaci s výšemi poskytovanými v jiných obdobných případech trestního stíhání, kdy byl poškozený stíhán na svobodě a nejzávažnějším následkem tohoto stíhání byla především společenská dehonestace, přičemž k tomuto závěru odkázal na spisové značky rozhodnutí v řízeních vedených u Městského soudu v Praze (sp. zn. [redacted] sp. zn. [redacted] a sp. zn. [redacted]). Z odůvodnění napadeného rozsudku však nevyplývá, v jakých podstatných znacích se odvolacím soudem posuzované obdobné případy shodovaly s trestním stíháním žalobce, popřípadě jaké měly rozdílné znaky, přičemž ani nevysvětlil, jakým způsobem se tyto společné a rozdílné znaky promítly do výše stanoveného zadostiučinění. Právní posouzení odvolacího soudu otázky výše zadostiučinění je tak v tomto ohledu neúplné, a tedy nesprávné.

30. Podle § 242 odst. 3 o. s. ř. je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne též (v rozsahu, v jakém je dovolání přípustné) k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a), b) a odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Dovolatel v této souvislosti namítl, že odůvodnění dovoláním napadeného rozsudku odvolacího soudu nespĺňuje parametry § 157 odst. 2 o. s. ř. a příslušné ustálené rozhodovací praxe dovolacího a Ústavního soudu, a to zejména ve vztahu k jeho přesvědčivosti a přezkoumatelnosti. Jak bylo shora konstatováno, uvedené nedostatky odůvodnění měly za následek neúplnost a tedy i nesprávnost právního posouzení žalobních nároků. Na jiné vady řízení nebylo dovolatelem poukazováno a ani dovolací soud je neshledal.

31. Nejvyšší soud vzhledem k výše uvedenému dovolání podle § 243c odst. 1 o. s. ř. částečně odmítl, neboť v rozsahu v rozsahu výroku I, kterým byl potvrzen zamítavý výrok o věci samé co do částky 152 580 Kč rozsudku soudu prvního stupně, je vadné (§ 241a odst. 2 o. s. ř.), a v části podle § 243e odst. 1 o. s. ř. napadený rozsudek odvolacího soudu výroku I v rozsahu, ve kterém byl potvrzen zamítavý výrok o věci samé rozsudku soudu prvního stupně co do částky 1 080 000 Kč a ve výroku III o nákladech řízení před soudy obou stupňů zrušil.

32. Vzhledem k tomu, že důvody, pro které bylo v uvedeném rozsahu zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí také pro rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud v odpovídajícím rozsahu, včetně závislého výroku o nákladech řízení, i toto rozhodnutí a vrátil věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

33. Na soudu prvního stupně bude, aby se na podkladě skutkových zjištění znovu zabýval důvodností žalobcova nároku na náhradu nemajetkové újmy z titulu nezákonného rozhodnutí (zahájení a vedení trestního stíhání), a to v kontextu výše uvedených závěrů dovolacího soudu, kdy neopomene ani další judikaturu Nejvyššího soudu. Při posouzení formy a výše spravedlivého zadostiučinění zejména neopomene přihlédnout k podstatným společným a rozdílným znakům projednávané věci s jinými případy peněžitého zadostiučinění nemajetkových újem a v tomto ohledu může využít databáze zveřejněné Ministerstvem spravedlnosti na <https://www.justice.cz/web/msp/nejcasteji-kladene-otazky?clanek=penezni-zadostiucineni-za-ujmu-zpusobenou-trestnim-stihanim> a v odůvodnění svého nového rozhodnutí vysvětlit, jakým způsobem se tyto společné a rozdílné znaky promítly do výše stanoveného zadostiučinění, tj. z jakého důvodu je přiznané zadostiučinění přiměřené ve srovnání s jiným zadostiučiněním přiznaným v jiných případech nemajetkové újmy vzniklé v důsledku nezákonného trestního stíhání (popřípadě i újmy z jiného právního důvodu). Bude-li soud vycházet ze skutečností známých mu z jeho činnosti, neopomene účastníky s těmito skutečnostmi seznámit tak, aby se k těmto mohli vyjádřit, případně mohli označit důkazy k jejich vyvrácení.

34. Soudy jsou ve smyslu § 243g odst. 1, části první věty za středníkem, o. s. ř. ve spojení s § 226 o. s. ř. vázány právními názory dovolacího soudu v tomto rozhodnutí vyslovenými.

35. O náhradě nákladů řízení včetně nákladů řízení dovolacího rozhodne soud v rámci nového rozhodnutí o věci (§ 243g odst. 1 věta druhá o. s. ř.).

P o u č e n í: Proti tomuto rozhodnutí není přípustný opravný prostředek.

V Brně dne 19. 1. 2021

Za správnost vyhotovení: Tereza Figurová

Mgr. Vít Bičák v. r.
předseda senátu